It-Tieni Taqsima — IMĦABBA

IS-SANTWARJU TAL-BEATITUDINI

V.

Id-diskors tal-Muntanja! Id-diskors tal-Beatitudini, tat-Tmien Beatitudini! Min ma semgħux? Min ma qrahx? Kemm hu sempliċi? Kemm hu sabiħ? Kemm hu dejjem ta' attwalità? Kristu tennieh wara li kien talab, wara li kien għażel minn fost id-dixxipli t-tnax appostlu tiegħu; u tennieh quddiem kotra kbira ta' nies, li kienet inġabret ma' dwaru minn kull naħa tal-Ġudija, ta' Ġerusalemm, minn naħa tal-baħar, u minn naħiet ta' Tiru u Sidoni (Luq. VI, 17). Il-Knisja s-semmagħhulna b'ferħ kbir mhux darba u tnejn ma' tul is-sena, imma speċjalment fil-festa tal-Qaddisin kollha, biex tgħallimna li l-Qaddisin għaddew minn dawn it-triqat ewlinija biex setgħu jaslu fis-saltna tas-sema.

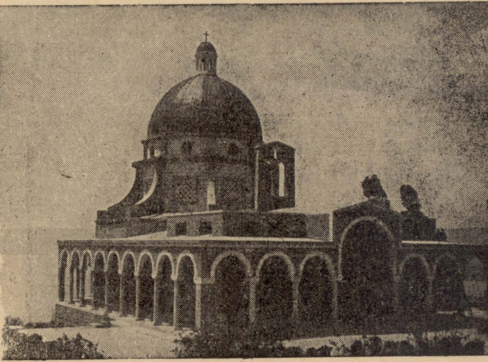

Is-Santwarju tal-Beatitudini.

Il-ħsieb tagħna li nfakkru dan id-diskors tal-Beatitudini mhux dak li nfissru t-tagħlim ta' Ġesù, fih miġbur, imma li niddeskrivu, kif diġa għamilna għas-Santwarji l-oħra tal-Palestina, is-Santwarju li ġie mibni biex ifakkru.

Nibdew biex nistaqsu: f'liema post tal-Palestina Ġesù għamel dan id-diskors? Naraw x'għidulna l-Evanġelisti.

San Luqa (VII, 12-20 — VII, 1) jikteb hekk: "F'dawk il-jiem Ġesù ħareġ jitlob fuq *għolja* u qagħad jitlob il-lejl kollu. U meta sebaħ, sejjaħ lid-dixxipli tiegħu; u għażel tnax minnhom (li sejħilhom appostli). U niżel magħhom, u qatgħa kbira ta' nies . . . U hu rafa' għajnejh lejn id-dixxipli tiegħu, u beda jgħid: "Henjin intom il-foqra . . . Wara li temm kliemu f'widnejn il-poplu, daħal f'Kafarnahum".

S. Mark (III, 13-14: IV, 1) hekk iħażżeż il-ġrajja: "U tala' *fuq il-għolja,* u sejjaħ ħdejh lil dawk li huwa ried, u resqu lejh. U għamel li kienu tnax miegħu, sabiex jibgħathom jippriedkaw" . . . Imbagħad, wara li ġabar fil-qosor it-tagħlim ta' Ġesù, ikompli: "U raġa' beda jgħallem ħdejn il-baħar, u nġabret ma' dwaru kotra kbira ta' nies, hekk li tala' fuq id-dgħajsa u qagħad fuq il-baħar; u l-kotra kollha kienet l-art ma' dwar il-baħar".

S. Mattew (V, 1, u VIII, 1-5) jgħidilna li Ġesù meta ra dik il-ġem-

għa ta' nies, tala' fuq *il-muntanja*... fetaħ fommu, beda jgħallimhom: "Henjin il-foqra ta' l-ispirtu . . ." meta temm kliemu niżel *mill-muntanja* u daħal Kafarnahum".

Kieku kellna ngħaqqdu flimkien il-ġrajjiet ta' l-Evanġelisti, konna ngħidu li meta wasal għal Ġesù ż-żmien li jaħtar l-Appostli u jibda jxandar it-tagħlim divin tiegħu, Ġesù tala' l-muntanja, talab, għażel l-Appostli niżel magħhom nofs triq, iltaqa' mal-folla f'witja, xandar id-diskors tal-beatitudini, baqa' nieżel lejn il-baħar, biex jippriedka fejn, minħabba l-kotra, kellu jitla' fuq dgħajsa, u, minn hemm, kif spiċċa, telaq lejn Kafarnahum. Iċ-ċirkostanzi, mogħtija mill-Evanġelisti, jistgħu jwassluna biex b'xi mod naqbdu fejn kienet tiġi *l-muntanja* li minnha xandar it-tagħlim tal-beatitudini.

L-Evanġelisti jissopponu li l-muntanja kienet magħrufa. Ma jgħidux: "Ġesù tala' fuq muntanja" imma "fuq il-Muntanja". Il-muntanja ma kenitx hekk għolja, għolja, għax Ġesù telagħha fil-għaxija, qagħad il-lejl kollu jitlob; kif sebaħ sejjaħ lid-dixxipli u għażel minnhom l-appostli, niżel magħhom nofs triq fejn iltaqa' mal-folla u semmagħhom id-diskors tal-Beatitudini. Xħin mexa ftit ieħor sab ruħu qrib il-baħar, tala' fuq d-dgħajsa biex jippriedka, u kif spiċċa telaq lejn Kafarnahum.

Dan it-tagħrif jagħtina x'nifhmu li l-muntanja tal-Beatitudini hija dik li fuqho ġie mibni s-Santwarju li minnu sejrin nitkellmu. U din il-fehma tkompli tiġi msaħħa minn tradizzjoni tassew qadima ħafna. Ċerta pellegrina, jisimha Eterja, għexet fis-seklu erbgħa, wara li ddeskriviet il-bini tal-belt ta' Tabqgħa, qalet li ftit il-bogħod minn din il-belt fil-bidu tal-muntanja kienet tinsab knisja, hekk imsejħa tal-Beatitudini, u li ħdejha kien hemm grotta li fiha daħal il-Mulej biex jippriedka l-Beatitudini (Ara: Baldi, Enchiridion, 1. 354).

Il-Kustodja tat-Terra Santa, li għandha għal qalbha s-Santwarji li hija tgħożż b'tant imħabba u qima, biex tiżgura ruħha li tassew dik kienet il-muntanja li fuqha Ġesù għamel id-diskors tiegħu tal-Beatitudini, għamlet fis-sena 1935 tfittix serju arkijoloġku biex tara ssibx qrib Tabqgħa s-Santwarju li minnu kienet kitbet Eterja fis-seklu erbgħa. Dan it-tiftix arkijoloġku, immexxi miċ-ċelebri arkijoloġku franġiskan P.B. Bagatti, ta r-riżultati tassew mixtieqa, mhux biss għax instabet il-grotta, imma wkoll għax inkixfet Knisja taż-żmien beżantin il-ġmiel tagħha u fdal ta' dar, li jaħsbu li kienet xi monasteru. Il-Knisja u d-dar jinsabu qrib iċ-ċelebri għajn għamla ta' skorfina bi tmien ponot, imsejħa għalhekk bil-grieg "Eptapegon", li tiġi fuq it-triq li tagħti għal Kafarnahum. M'aħniex sa noqogħdu niddeskrivu bir-reqqa dan il-kxif arkeoloġku, li hu tassew ta' valur kbir, iżda min hu nteressat jista' jsibu fir-Rivista "Terra Santa" XVI, 1936, p. 65, ss.).

U issa li rajna fejn tinsab il-muntanja li minn fuqha Ġesù xandar il-messaġġ tiegħu lid-dinja, ħalli niddeskrivu s-Santwarju l-ġdid li fuqha ġie mibni biex ifakkar din il-ġrajja.

Is-Santwarju ġie mtella' malajr wara li ġew mitmuma l-istudji tat-tiftix arkijoloġku, jiġifieri ma' dwar is-sena 1938. Id-disinn tas-Santwarju għamlu ċ-ċelebri arkitett Antonju Barluzzi. Il-ħsieb tiegħu ma kienx li jagħmel xi Knisja majistuża, li ttelfek bil-kobor tagħha s-sbuħija tal-post għax tgħatti l-veduta li

wieħed ikun qiegħed igawdi, imma li jagħmel daqsxejn ta' knisja li fiha wieħed jista' jingabar biex jimmedita t-tifkirijiet imnissla mill-ġrajjiet tal-Vanġelju, li saru fuq u ma' dwar l-Għadira ta' Ġenezaret, u l-iżjed mit-tagħlim tad-diskors tal-Beatitudini. Minn fuq il-muntanja wieħed jista' jilmaħ sensiela ta' bliet u rħula, imferrxa ma' tul ix-xtajtiet ta' l-Għadira, li kollha, tista' tgħid, ifakkruk f'xi għamil ta' Ġesù, li nu għamel ma' tul il-pellegrinaġġ tiegħu fuq din l-art, u li wieħed isibu mfakkar fil-Vanġelju. Il-pjanta tas-Santwarju hi għamla ta' skorfina bi tmien ponot biex tfakkar it-tmien beatitudini. Fuq il-ħitan tat-tmien ponot togħla majistuża l-koppla, miksija minn barra bir-ram. It-twieqi tal-koppla minn ġewwa jġibu mħażża fihom, kull waħda, xi beatitudni. Taħthom, ma' dwar is-Santwarju, hemm tmien twieqi oħra, għoli ta' bniedem, li jifthulek quddiemek, dehra tassew tas-sema. Ma' dwar is-santwarju jinfirex kurritur kollu loġoġ. F'nofs il-kappella hemm artal tar-rħam mastizz, u fuqu ġmiel ta' tabernaklu; fil-panewwijiet tat-tabernaklu hemm skolpiti l-Kruċifissjoni, ir-Resurezzjoni u l-Axxensjoni ta' Ġesù, u xbieha tal-Madonna u tal-qaddisin S. Pietru u S. Pawl. Fuq it-tabernaklu hemm daqsxejn ta' tron li jservi biex fuqu titqiegħed l-isfera, meta Ġesù jiġi espost solennement. Minn fuq l-artal għal fuq it-tron hemm erba' kolonni rqaq, rqaq, u fuq il-kolonni jinfirex ark tal-irħam, imdawwar b'weraq tażżebbuġ imnaqqxin minn Mortet. Il-paviment, bħal koppla, hu tal-mużajk, u fih imnaqqxa simboli ta' virtujiet. Dan ġie magħmul mill-Artist taljan D'Achiardi, li għamel ukoll l-Istazzjonijiet tal-Vija Sagra.

Biex il-pellegrin, li jitla' jżur is-Santwarju, ma jkollux għalfejn jinżel jiġri minn fuq il-muntanja, imma jkollu ż-żmien jieqaf jimmedita u fl-istess jitgħaxxaq b'dik is-sbuħija kollha tal-veduta li tinfirex quddiem għajnejh minn fuq il-muntanja tal-Beatitudini, l-għaqda "GENS ITALICA" li kienet xtrat il-muntanja minn għand familja għarbija, bniet ospizju, li hu mmexxi mis-sorijiet, hawn Malta mafgħrufin bħala "Is-Sorijiet Franġiskani ta' l-Eġittu", li jieħdu ħsieb jilqgħu l-pellegrini b'imħabba u karità tassew nisranija u franġiskana.

P.M. CATANIA, O.F.M.

XOGĦOL BAXX!

Is-Sur Nazin mar jagħmel żjara lill-ħabibu s-Sur Pawlin, u sabu qed jibblakka ż-żarbun.

— X'kien, qallu, is-Sur Nazin, li qed tagħmel dan ix-xogħol hekk baxx!

— Għażiż Sur Nazin, qallu s-Sur Pawlin, jinħtieġ taddatta ruħek għal kull ma jkun jinħtieġlek.

— Iva, imma m'għandekx il-qaddejja? Dan hu xogħolha! . . .

— Kelli, qallu s-Sur Pawlin, kelli, iva; imma kont iżżewwiġtha, u issa jkolli nibblakka anke ż-żarbun tagħha, mhux biss tiegħi.